

negotiator, Police Practice and Research, 19:5, 472-489, DOI: 10.1080/15614263.2017.1419131

11. Rochester, A.-M. (2018). Coping mechanisms of hostage and crisis negotiators during acute stress and its effect on performance (Dissertation). Retrieved from <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-71058>

12. Strentz, T. (2017). Psychological Aspects of Crisis Negotiation (3rd ed.). CRC Press. <https://doi.org/10.1201/9781315150581>

13. Thompson, J., Jensen, E. Hostage negotiator resilience: A phenomenological study of awe. Front. Psychol., 11 April 2023 Sec. Psychology for Clinical Settings, Volume 14 - 2023 | <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1122447>

14. Young, A. T. (2016). Police hostage (crisis) negotiators in the US: A national survey. Journal of Police and Criminal Psychology, 31(4), 310–321. <https://doi.org/10.1007/s11896-016-9193-x>

АЛЕКСАНДРОВ ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ,

кандидат психологічних наук, доцент,

член Національної психологічної асоціації України,

асоціації професійних психологів м. Харкова

СПЕЦИФІКА ЛОКАЛІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ КЕРІВНОГО СКЛАДУ ПОЛІЦІЇ

Діяльність керівників правоохоронних органів завжди пов'язана із значною напруженістю, невизначеністю, раптовістю виникнення надзвичайних ситуацій та завдань, що часто приводить їх у стан стресу і характеризується як управлінська діяльність в кризових умовах. Особливо емоційною, фізично і морально напруженою стає управлінська діяльність в умовах воєнного стану, під час воєнних дій.

Для вивчення особливості локалізації контролю керівного складу поліції нами застосовувалася методика діагностики локалізації контролю особистості Ксенофонтової. Опитувальник локалізації контролю (ЛК) є методикою виявлення локусу контролю особистості, розраховану на дорослих. Опитувальник ЛК дозволяє виявити локалізацію контролю особистості. Локус контролю — поняття в психології, що характеризує властивість особистості приписувати свої успіхи чи невдачі лише внутрішнім чи зовнішнім чинникам.

Серед детермінант особистісних стратегій копінг поведінки визначають самооцінку, локус-контроль, стать, вік, самоприйняття, рівень тривожності, соціальний та професійний досвід (І. О. Корнієнко, С. А. Хазова, Т. Л. Крюкова, Г. Ю. Каленська, Е. Douvan, R. Kulka, J. Veroff та ін.) [1, с. 82].

Локус контролю — це те, наскільки люди вважають, що вони самі контролюють свої дії, а не те що події в житті відбуваються під впливом зовнішніх сил. Він вимірюється за шкалою від «внутрішнього» до «зовнішнього».

Іншими словами, це «переконання про те, чи залежать результати наших дій від того, що ми робимо (орієнтація на внутрішній контроль), чи від подій поза нашим особистим контролем (орієнтація на зовнішній контроль)». У дослідженні брали участь дві групи респондентів:

Група 1 – керівний склад Національної поліції України, 18 осіб,

Група 2 – рядовий склад Національної поліції України, 27 осіб

Локалізація контролю особистості – це переконання людини щодо того, де знаходяться або локалізується сили, чи піддається впливу, управлінню і контролю те, що відбувається в її долі.

Особи, переконані в тому, що головні сили, що визначають їх життя, знаходяться всередині їх самих (тобто їхні зусилля, старання і здібності), називаються інтерналами, або людьми з внутрішнім локусом контролю. Особи, переконані в тому, що те, що відбувається з людиною залежить від зовнішніх чинників (будь то інші люди, доля чи випадок), називаються екстерналами, або людьми із зовнішнім локусом контролю.

Чим вище показники інтернальності досліджуваного, тим більш імовірно, що він відчуває себе «господарем власної долі», відрізняється впевненістю в собі і володіє більш високим рівнем розвитку саморегуляції життєдіяльності. Чим нижче показники інтернальності, тобто чим ближче він до полюса зовнішнього локусу контролю або екстернальності, тим менше він упевнений в собі і більше потребує психологічної та будь-якої іншої допомоги, будучи недостатньо самостійним у вирішенні різного роду життєвих завдань.

Локус контролю – важлива складова відповідальності, яка визначає чи бере особа відповідальність за події в своєму житті на себе, або ж складає її на зовнішні чинники.

У 1954 році психолог Джуліан Роттер припустив, що наша поведінка контролюється винагородами та покараннями. Наслідки наших дій допомагають визначити наші переконання щодо ймовірних результатів майбутньої поведінки.

Ми вивчили особливості локусу контролю керівного та рядового складу поліції. Отримані показники відображені у таблиці 1.

Таблиця 1 – Показники локалізації контролю поліцейських керівного та рядового складу поліції ($X \pm \sigma$)

Шкали	Керівний склад	Рядовий склад	t	p
Інтернальність загальна	26,72 \pm 6,17	24,51 \pm 6,73	1,13	-
Інтернальність в судженнях про життя загалом	14,23 \pm 4,51	13,67 \pm 4,62	0,41	
Інтернальність при описі власного досвіду	12,51 \pm 4,52	10,78 \pm 3,86	1,33	-
Інтернальність у сфері досягнень	5,75 \pm 1,17	4,81 \pm 1,12	2,68	$\leq 0,05$
Інтернальність у сфері невдач	4,51 \pm 1,12	4,74 \pm 1,52	0,58	-
Професійно - соціальний аспект	5,41 \pm 1,32	4,15 \pm 1,61	2,86	$\leq 0,01$

інтернальності				
Професійно - процесуальний аспект інтернальності	4,51 ± 1,12	4,47 ± 1,38	0,12	-
Компетентність у сфері міжособистісного спілкування	4,18 ± 1,11	4,24 ± 1,09	0,17	
Відповідальність у сфері міжособового спілкування	4,51 ± 1,22	4,07 ± 1,06	1,24	-
Інтернальність у сфері сімейних відносин	5,12 ± 1,42	4,85 ± 1,37	0,63	-
Інтернальність у сфері здоров'я	4,12 ± 1,17	3,87 ± 1,21	0,69	-
Заперечення активності	5,32 ± 2,27	6,12 ± 1,31	1,35	-
Готовність до діяльності, пов'язаної з подоланням труднощів	3,28 ± 1,32	4,12 ± 1,19	2,17	≤0,05
Готовність до самостійного планування, здійснення діяльності і відповідальності за неї	5,64 ± 1,28	4,55 ± 1,85	2,33	≤0,05

Як видно із результатів, наведених у таблиці 1, локус контролю має наступну специфіку:

Загальна інтернальність поліцейських керівного та рядового складу не розрізняється на значущому рівні ($26,72 \pm 6,17$; $24,51 \pm 6,73$; $t=1,13$; $p>0,05$). Поліцейські керівного та рядового складу в рівній мірі схильні приписувати причини подій в своєму житті собі, аніж іншим людям, долі та іншим зовнішнім факторам.

Досліджувані групи поліцейських не розрізняються в судженнях о житті загалом ($14,23 \pm 4,51$; $13,67 \pm 4,62$; $t=0,41$; $p>0,05$). Поліцейські керівного та рядового складу в рівній мірі схильні розглядати своє життя загалом як результат власних досягнень та невдач.

У інтернальності при описі власного досвіду нами не було виявлено відмінностей у показниках поліцейських керівного та рядового складу ($12,51 \pm 4,52$; $10,78 \pm 3,86$; $t=1,33$; $p>0,05$). Поліцейські обох груп рівною мірою схильні до опису власного досвіду як зумовленого внутрішніми причинами.

Показники інтернальності у сфері досягнень відрізняються на значущому рівні в досліджуваних групах ($5,75 \pm 1,17$; $4,81 \pm 1,12$; $t=2,68$; $p\leq 0,05$). Описуючі свої досягнення поліцейські керівного складу достовірно більш схильні описувати свої досягнення як зумовлені власними заслугами.

Інтернальність у сфері невдач не відрізняється на значущому рівні в досліджуваних групах ($4,51 \pm 1,12$; $4,74 \pm 1,52$; $t=0,58$; $p>0,05$). Поліцейські обох груп в однаковій мірі схильні вважати, що в їх невдачах, в тому числі професійних винні обставини, що у випадку невдачі їм «просто не пощастило».

У професійно-соціальному аспекті інтернальності було виявлено достовірну відмінність ($5,41 \pm 1,32$; $4,15 \pm 1,61$; $t=2,86$; $p\leq 0,01$). Поліцейські

керівного складу більш схильні виявляти ініціативу та приймати відповідальність на себе в сфері соціальних стосунків на роботі як у стосунках «по вертикалі» - з керівниками, так і «по горизонталі» - з рівними за статусом колегами.

З професійно-процесуальному аспектові інтернальності поліцейських нами не було виявлено достовірних відмінностей ($4,51 \pm 1,12$; $4,47 \pm 1,38$; $t=0,12$; $p>0,05$).

В компетентності в сфері між особового спілкування ми не виявили розбіжностей в досліджуваних групах ($4,18 \pm 1,11$; $4,24 \pm 1,09$; $t=0,17$; $p>0,05$).

У показниках відповідальності у сфері міжособистісного спілкування, також не було виявлено достовірних розбіжностей ($4,51 \pm 1,22$; $4,07 \pm 1,06$; $t=1,24$; $p>0,05$). Поліцейські обох досліджуваних груп рівною мірою схильні вважати, що успіх у міжособистісному спілкуванні залежить від них.

Інтернальність у сфері сімейних відносин ($5,12 \pm 1,42$; $4,85 \pm 1,37$; $t=0,63$; $p>0,05$) та у сфері здоров'я ($4,12 \pm 1,17$; $3,87 \pm 1,21$; $t=0,69$; $p>0,05$) не відрізняється у поліцейських обох груп, які нами досліджувались.

Показник заперечення активності не відрізняється у поліцейських керівного та рядового складу ($5,32 \pm 2,27$; $6,12 \pm 1,31$; $t=1,35$; $p>0,05$).

Готовність до діяльності, пов'язаної з подоланням труднощів достовірно більш виражена у поліцейських рядового складу ($3,28 \pm 1,32$; $4,12 \pm 1,19$; $t=2,17$; $p\leq 0,05$).

Показники готовності до самостійного планування, здійснення діяльності і відповідальності за неї достовірно більш виражені у поліцейських керівного складу ($5,64 \pm 1,28$; $4,55 \pm 1,85$; $t=2,33$; $p\leq 0,05$).

Ми можемо зробити наступні висновки, що специфіка локалізації контролю керівного складу поліції, згідно результатів нашого дослідження, наступна:

Описуючі свої досягнення поліцейські керівного складу більш схильні описувати свої досягнення як зумовлені власними заслугами, вони більш схильні виявляти ініціативу та приймати відповідальність на себе в сфері соціальних стосунків на роботі як у стосунках «по вертикалі» - з керівниками, так і «по горизонталі» - з рівними за статусом колегами, більш схильні до самостійного планування, здійснення діяльності і відповідальності за неї.

В той же час, готовність до діяльності, пов'язаної з подоланням труднощів більш виражена у поліцейських рядового складу.

Список бібліографічних посилань

1.В. Коширець, Д. Майструк. Копінг-поведінка співробітників патрульної поліції. Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога із циклу: Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування на виклики сучасності : матеріали VII Наук.-практ. інтернет-конф. (з міжнар.участ.). (м. Луцьк, 14-16 січ. 2021 р.) Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2021. 188 с.